

de multe ori printre ruinele orașelor și castrelor romane. Din păcate, acestea au fost pînă acum prea puțin observate și băgate în seamă de cercetători. Descoperirea lor depinde doar de capacitatea de adaptare la nou a cercetătorului din domeniul arheologiei. Cînd ele vor fi mai bine cunoscute, imaginea noastră despre felul de viață al comunităților daco-romane în secolele de după retragerea aureliană va fi mai completă și mai sugestivă.

În finalul prezentării acestei lucrări, dorim să arătăm că ultima, dar nu cea mai puțin importantă, dintre calitățile pe care le întrunește este ilustrația. Aceasta se impune nu doar prin numărul mare de planuri, profile, tabele și fotografii, ci și prin deosebita lor calitate, datorată nu doar fotografului și deseneatorului, ci și editorului.

CORIOAN OPREANU

Paul Păltănea, *Viața lui Costache Negri*. Editura Junimea, Iași, 1985, 280 p.

Exeget al istoriei orașului Galați despre care publicase de peste două decenii studii importante, sîrguincios cercetător al vieții și activității unor personalități ale trecutului nostru, precum Asachi, Alecsandri sau Cuza, bibliograful specialist în cartea veche românească și valorile de patrimoniu din biblioteca „V. A. Urechia”, dr. în istorie Paul Păltănea oferă în monografia, de față rodul strădaniilor de peste un deceniu și jumătate pentru conturarea rolului și locului ocupat de Costache Negri în panteonul figurilor mărețe ale neamului românesc. Probabil că etichetarea noastră drept „operă de viață” pentru realizarea întreprinsă ar părea ciudată și grăbită, însă opinăm că autorul utilizează, completînd și dezvoltînd astfel lucrări mai vechi, ca biografia lui P. Martinescu din 1965 și ediția de scrieri întocmită de E. Boldan în 1966, un material de arhivă extrem de vast și de bogat, în coroborare cu datele inedite depistate în biblioteci din țară și străinătate. Cercetătorul deosebit de onest depune mărturia îndatorinței sale față de toți cei care i-au stat în ajutor prin rindurile de mulțumire, de gratitudine și de recunoștință, așezate semnificativ pe versoul paginii de titlu.

Rindurile însemnărilor prezente evidențiază importanța capitolului ultim al cărții, de fapt care trebuia să prelimizeze lucrarea în sine, constituind în fond o trecere în revistă subtilă a istoriografiei chestiunii respective. Exemplul de virtute și de viață dăruită unui scop precis enunțat au atras atenția multor monografiști din epoci diferite, G. Missail în 1877, Al. Papadopol-Calimach în 1899 și mulți alții din perioada interbelică. Importante rămîn cele două lucrări de referință apărute după 1944 ca și suita de manifestări omagiale cu prilejul sărbătoririi centenarului morții în 1976.

Sorgimentată de atari încercări meritorii, strădania monografică extrem de reușită a istoricului gălățean se înscrie în rîndul tratărilor de respirație amplă, care impresionează prin minuțiozitatea studierii laturii documentare, prin acribia scrisului și bogăția aparatului critic, prin calitatea și menirea deliberat asumată de „scotocitor” fără tihnă a tuturor surselor posibile care să faciliteze ilustrarea cît mai aproape de realitate a vieții și activității figurii centrale a lucrării în cauză. Paul Păltănea reușește cu prisosință să ducă la bun sfîrșit această însărcinare, îndreptînd, cu ajutorul unui procedeu de lucru corect din punct de vedere metodologic, autori și studii anterioare, semnalînd și reevaluînd date și fapte înexact prezentate, depistate în situația dată de cele mai recente volume, semnate de P. Martinescu și E. Boldan.

Structura cronologică a cărții adoptată firesc rămîne constantă pînă în final. Autorul discută astfel chestiunea originii familiei Negri, creionează anii tinereții celui născut în martie 1812 la Iași, cercetează perioada de studii în străinătate, contactul cu mediul revoluționar și prietenia trăinică legată cu V. Alecsandri, I. Ghica și frații Golești. Impresionează și cu acest prilej documentarea aproape exhaustivă uzitată de către autor, dovezi peremptorii constituind scrisorile trimise și primite din străinătate întru edificarea unor chestiuni de amănunt (1973, 1977, 1980).

Scriitorul C. Negri este prezentat așa cum a fost elogiât de contemporani care ofereau, desigur, exemple de prețuire cu mult exagerate în raport cu reali-

tatea. C. Negri este autorul unor poezii cu temă socială, a unor culegeri de doine și cîntece haiducești, a unor fabule și satire alcătuite în colaborare cu V. Alecsandri. Nu poate fi omisă nici activitatea traducătorului din Byron și Schiller. Valoarea producției sale literare este augmentată însă de calitatea și expresivitatea corespondenței particulare și diplomatice, fapt relevat de istoricul cercetător.

Capitolele 4 și 5 zugrăvesc acțiunea lui C. Negri în timpul revoluției de la 1848 și după eșecul acesteia, în misiunile diplomatice cu care este însărcinat pînă în anul 1859. Activitatea pronunțată desfășurată îl situează printre cei mai de seamă și mai influenți aderenți ai înfăptuirii actului respectiv. Autorul subliniază laturile morale ale omului care se manifestă drept un spirit total dezinteresat în fața unor demnități și măririi, contribuind prin tot ceea ce face la propășirea țării și neamului său. Edificatoare în acest sens rămîn momentele din anul unirii Principatelor Române.

Mai mult ca sigur că cel mai important capitol al cărții este cel consacrat activității sale la Constantinopol unde reușește să acrediteze și să încetățenească stabilitatea regimului domnitorului Cuza în fața Turciei și a marilor puteri europene. Diplomatul devotat și dezinteresat față de persoana sa proprie condamnă modul brutal al demiterii lui Cuza în 2 mai 1864 și îl însoțește pe acesta în ultimul său drum la Poartă.

În capitolul penultim al cărții sale, P. Păltănea prezintă ultimii ani din viața și activitatea lui C. Negri, refugiat în țihna necesară îngrijirii sănătății și angrenat sporadic numai în rezolvarea litigiilor de frontieră cu Monarhia austro-ungară. Date precise există numai pînă în vara anului 1873, specifică autorul, în terminalul încercării reușite cu privire la C. Negri, stîns din viață la 28 septembrie 1876, condus pe ultimul drum de același neabătut prieten V. Alecsandri și elogiat în presa vremii, printre alții, și de către poetul neamului, Mihai Eminescu.

Aflat la un moment important al întregii sale activități științifice extrem de prolifică și diversificate de la cercetarea așezărilor daco-getice și a sarcofagelor romane descoperite în zona orașului Galați, la chestiuni de cartografie, de istoria medicinei și necesar de istoria culturii, fără a omite contribuțiile privind istoria veche, medie, modernă a sudului Moldovei și mai cu seamă a orașului de baștină, Paul Păltănea rămîne pilduitor prin obolul onest dar consistent științific vizavi de rescrierea vieții și activității lui Costache Negri.

STELIAN MÎNDRUȚ

Radu Păiușan, *Generalul bănățean Ștefan St. Stoika, luptător pentru independența și unitatea națională, 1848—1928. Caiet documentar*, Timișoara, 1982, 183 p.; *Bănățenii în lupta pentru unitate națională. 1830—1918*, Timișoara, 1983, 224 p.; Ioan Bălaș, *un viceprefect al lui Avram Iancu*, Timișoara, 1985, 89 p.

În climatul ultimilor ani reprezentați prin aportul constructiv al cercetării monografice istorice locale, afluxul de tineri specialiști, cu realizări meritorii pînă acum, contribuie la modificarea unor opțiuni tematice și interpretative cu privire la trecutul Banatului în discuție. Istoricii afirmați cu acest prilej și intrați, prin apariții editoriale de certă valoare, în circuitul științific național, au avut inevitabil de străbătut traseul mediat de revistele de profil din zonă și care publicaseră fragmente, care reunite ulterior, reflectă la modul unitar activitatea de cercetare pentru o perioadă istorică strict circumscrișă în timp.

Paleta de articole și studii apărute cu ritmicitate constantă de ani de zile a prefăcut astfel cîteva din reperele privitoare la analizele monografice întreprinse de către autorul volumelor recenzate în cazul de față: a) zugrăvirea destinului familiei de patrioți români, originari din Lipova, într-o manieră de „sagă” veridică documentată, care poate însuma chiar atributele unei posibile premiere istoriografice locale în acest sens; b) ilustrarea pe baze documentare, de valoare arhivistă inedită, a vieții și activității unui patriot revoluționar de la 1848—1849. Concretizarea demersului reușit efectuat de Radu Păiușan, în virtutea unui material extrem de bogat cercetat și redat în anexe, analizat și interpretat cu obiectivitate, se face în paginile celor trei lucrări apărute din osîndă și sub egida Institutului de studii socioculturale și de educație permanentă Timiș.